

Dějiny a dialektologie českého jazyka

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Освітньо-кваліфікаційний рівень **Бакалавр**
Напрям підготовки (Спеціальність) **Чеська мова і література** Семестр **V**
Навчальна дисципліна **Історія чеської мови**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Textová analýza.
2. Utvořte aktuální tvar slov současné češtiny od praslovanských tvarů : *maloje, pravъjъ, golva, stolъtъ, sъbъrati, vedъ, staryjimi, pěšaja, ręka, domъkъ*.
3. Reprodukujte staročeský tvary od slov: *vozík, hůrka, ležet, volej, soused, noha, chlapů (G.pl.), země, otče (G.sg.), toho*.
4. Zrekonstrujte tvary skloňování současné češtiny od staročeských tvarů: *I.sg. sestřiu, N.pl. znameňá, I.sg. kost`u, G.sg. mor`a, G.pl. srdc, A.sg. chlap, D.pl. chlebóm, D.sg. pekar`u, G.pl. oráč, L.pl. městiech*.
5. Napište staroslovanské a staročeské tvary 1. os. sg. a 1, 3 os. pl. od sloves, určte jejich třídu : *prosít, kupovat, vědět, pít, znát*.

Затверджено на засіданні кафедри слов'янських мов _____

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ **Лесюк М. П.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Екзаменатор _____ **Дерев'яно В. І.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Text

Povodně na Labi

Mluvila Marie Rožcová, nar. 1889

To už je, já nevím, f kolikátim roce, to bude fšude napsaní, u Krejzu to maj na zdi taki, jag bila visoko voda.

Toho pana Šilhana, jak tam beďle fari je ten barák, tak mňel sina, a to šli ti kri, vite, ten let se hejbal. A ten chlapec po tech krach šel a docela přišel přič¹. A řikali sme pořát — von šel, jak je zahrada, je tam plot, tak po teh brankach šel — sme řikali: „Nechoť tam Láďiku, poř přič! Nebo se smekneš a spanneš!“ — „Nó, tak se svezu na lede a zaz vitez.“ A už neviles. To bilo hrozni tenkrát. Chitili ho aš v Nučňučkách už celiho rozbitiho. Je tadi pochovanej na řbitovje. Heskej kluk to bil, modz heskej.

To bili takle visoki ledi. To celá ves řic nedála, neš sme bili fšecku u Labe koukat. To to šlo celou noc, celej den. A to šel tadi let, a pak šel praskej². To sme zas koukali, to šel znova jinej let. To bil, ohromni ledi bili.

Jennou šel let, a bila tam řsofská bouda a pes. A ten kňučel chudák. No, žáneť tam nemoch pro řej. Pak šel řatňik a řati. A peřini. To mňeli řidi — už jak pakovali, řteli votamat přič, tak už jim nezbil řas. Tak ten řatňik šel a bili tam peřini a řactvo. Hoňe, hodne sme toho řideli, co (řlo). Řidi se řteli voceřovat a už jim nezbil řas. Už tam vlezla voda a let a už bilo konec. Muřeli utičt sami.

¹ zahynul; ² pražský

Testy

1. Co není znakem praslovanštiny?
  - a. jery
  - b. duál
  - c. nosovky
  - d. 6 pádů při skloňování
2. Vokalizace to je...
  - a. zánik nebo náhrada jerů
  - b. Havlíkovo jerové pravidlo
  - c. zánik nosovek
  - d. splynutí dvou samohlásek
3. V praslovanštině se používal přízvuk....
  - a. volný
  - b. stalý
  - c. na první slabice
  - d. nepohyblivý
4. Co nepatří mezi hláskové jevy, jimiž byla západoslovanská skupina kmenových nářečí charakterizována v pozdně praslovanském období?
  - a. zachované skupiny kv, gv
  - b. zachované skupiny tl, dl
  - c. místo s` vzniklého tzv.II. a III. palatalizací z ch zachované š
  - d. zjednodušení skupin dl, tl v l
5. Nejstarší písemně dochovaná česká věta z Latinská zakládací listina kapituly litoměřické z r. 1057 je napsaná
  - a. pravopisem primitivním
  - b. pravopisem spřežkovým
  - c. pravopisem diakritickým
  - d. bratrským pravopisem
6. Spřežky to jsou...
  - a. číslovky
  - b. spojení dvou nebo více latinských liter
  - c. spojení dvou nebo více hlásek
  - d. háček a čára

Zdroje

1. Пушак М. Исторична фонетика чеської мови. Лекції для студентів університету. Львів, 1965.
  2. Широкова А.Г. Вопросы функциональной стратификации национального чешского языка и некоторые тенденции в его развитии. В сб.: "Функционирование славянских литературных языков в социалистическом обществе", М., 1988.
  3. Широкова А.Г., Васильева В.Ф., Едличка А. Чешский язык. М., МГУ, 1990.
  4. Широкова А.Г., Нецименко Г.П. Становление литературного языка чешской нации. В сб.: "Национальное возрождение и формирование славянских литературных языков". М., 1978.
  5. Bělič J. Nástin české dialektologie. Praha, 1972.
  6. Bělič J. Sedm kapitol o češtině. Praha, 1955.
  7. Cuřín Fr. Vývoj spisovné češtiny. Praha, 1985.
  8. Franta D. Fonologické nářeční prvky. České Budějovice, 2013.
  9. Havránek B. Vývoj spisovného jazyka českého. In: Československá vlastivěda, ř.II, Praha, 1966.
  10. Havránek B. Studie o spisovném jazyce. Praha, 1963.
  11. Hronek J. Obecná čeština. Praha, 1972.
  12. Komárek M. Historická mluvnice česká. Hláskosloví. Praha, 1958
  13. Köhler R., Altmann G. Kvantitativní lingvistika. Olomouc, 2014 – 197 s.
http://oltk.upol.cz/wp-content/uploads/2013/06/Kohler-Kvantitativni_lingvistika_2.pdf
  14. Lamprecht A., Šlosar D., Bauer J. Historický vývoj češtiny. Praha, 1977.
  15. Porák J. Chrestomatie k vývoji českého jazyka. Praha, 1979.
  16. Porák J. Cvičebnice staročeského tvarosloví. Vyd. III. Praha, 1970.
  17. Vážný V. Historická mluvnice česká. 2. Tvarosloví. Časování. Praha, 1966.
  18. Vepřek M., Vykypělová T., Fidlerová A., Koupil O., Čeština a dějiny. Olomouc, 2013.
  19. Weingart M. Vývoj jazyka českého. Praha, 1958.
- Slovníky*
21. Honzáková, M., Honzák, F., Romportl, M. Čteme je správně. Slovníček výslovnosti cizích jmen. 3., doplněné vydání Praha: Albatros 2004
  22. Nový akademický slovník cizích slov. Krausa, J. (red.). Praha: Academia 2005.
  23. Slovník českých synonym/K. Pala, J. Všianský. NLN, Praha, 2000
  24. Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení/ N. Svozilová, H. Prouzová. Academia, Praha, 2005.
  25. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Academia, Praha 2001.
  26. Ukrajinsko-český slovník/ A.Kurimský, R.Šišková. Academia, Praha, 1994.